

**ВЛИЯНИЕТО НА ХОЛЩАЙНЕРСКАТА ПОРОДА ПРИ ИЗГРАЖДАНЕ НА  
ГЕНЕАЛОГИЧНАТА СТРУКТУРА НА ПОПУЛАЦИЯТА БЪЛГАРСКИ СПОРТЕН  
КОН**

**Георги Бързев**

*Тракийски университет, Аграрен факултет  
6000, Стара Загора, България*

**EFFECT OF THE HOLSTEINER BREED IN BUILDING THE GENEALOGICAL  
STRUCTURE OF THE BULGARIAN SPORTS HORSE POPULATION**

**G. Barzev**

*Thracian University, Faculty of Agriculture – Stara Zagora*

**ABSTRACT**

An analysis has been made of breeding stallions of the Holsteiner breed imported and used in Bulgaria. This breed is new for our country but due to its good sports qualities it is quickly enters both sport and the establishment of a linear structure in the Bulgarian sports horse population. For the relatively short period (2000 – 2010), a total of 46 stallions of the 5 basic lines have been included for breeding purposes – Alme Z, Cor de la Bryere, Cottage Son XX, Ladykiller XX and Ramzes. Of these the greatest has been the number of stallions of the lines Cor de la Bryere – 12, Alme Z – 11 and Ladykiller – 11. The use of stallions of the Holsteiner breed is a second stage in the selection work for creation of a Bulgarian sports horse.

*Key words: Bulgarian sports horse, Holsteiner breed, genealogical structure, lines.*

Дефиницията спортен кон се използва за описание типа на коне, различни от останалите породи. Той се отнася преди всичко за породите коне, участващи в традиционните Олимпийски игри по конен спорт в дисциплините прескачане на препятствия, обездка, всестранна езда и впрягове. В световен мащаб, като спортни коне се приемат много полукръвни породи, които участват в прескачане на препятствия и обездка

Според **Свечин и съавт.** (1984) съвременното коневъдство трябва да бъде насочено не само към усъвършенстване на съществуващите породи, но и към нови такива, отговарящи по конституционни, екстериорни и интериорни признаци на търсенето на международния пазар. В такива случаи се използва метода на кръстосване, при което се обогатява наследствеността на породите и в новополучените кръстоски хетерозиса се проявява във формата на повишена работоспособност, повишена жизненост и по-добри размери и екстериор.

**Караиванов и съавт.** (1988) посочват, че качествата на българските породи коне не е възможно да се подобрят единствено по пътя на селекцията. За да се отговори по-бързо на нарасналите нужди на конния спорт, трябва да се премине към кръстосване с породи, каквито за нашата страна в този етап са Хановерската и Тракененската.

Изграждането на линейна структура във всяка нова популация е основен момент в селекционната работа. (**Cacic M.**, 2011). Развъждането на Чистокръвната Английска порода коне е класически пример за линейно развъждане, което успешно се прилага и в полукръвното коневъдство. (**Вит В.**, 1952; 1957). Въпреки четиривековната история на линейното развъждане при Чистокръвната Английска порода, линейната и структура представлява интерес за селекционерите и сега (**Henry M.**, 1991; **Mitchel F.**, 2004; **James J.**, 2005; **Clee N.**, 2010). Линейното развъждане в наши дни представлява интерес и при най-старата културна порода коне – Арабската (**Brooks M.**, 2005).

Съвременното развитие на Холщайнерската породата, генеалогичната и линейната и структура са обект на изследване от редица автори. (**Schride 2000**) в том 1 на племенната книга, в която подробно описва развитието на фамилиите в Холщайнерската популация коне,

отделя и място на жребците, използвани за разплод. По този начин авторът подчертава важността на фамилиите в селекционната работа, на фона на които се откриват и развиват линиите. **Mellissen et al 2003** представят водещите жребци от Холщайнерската порода в Белгия, Холандия и Люксембург. В основата на тази информация е представен и техният произход. Подобни са съобщенията на **Mellissen and Remijnse 2004/2005; 2006/2007**, които разглеждат фамилиите като константни фактори в развъдния процес, а линиите като съществуващи и оцеляващи благодарение на фамилиите. Развитието на Холщайнерската порода коне в България е представено в предишни наши проучвания (**Бързев Г.,2008**).

Поддържането и развитието на линейната и фамилната структура в различни популации коне е обект на проучване на много други автори, които разглеждат този процес в различен аспект ( **Zechner et al 2002; Taveira et al 2004; Poncet et al 2006; Luis et al 2006; Dovic et al 2006**). Базисните данни с които работят повечето от авторите са генеалогичната структура, в частност линиите и фамилиите.

Работата по създаване на спортен тип коне в нашата страна има почти половинвековна история. В тази връзка проучването има за цел да установи линейната принадлежност на използваните за разплод жребци от Холщайнерска порода за периода 2000-2010 година, които са основоположници на линии в новата популация Български спортен кон.

#### **МАТЕРИАЛ И МЕТОД**

Като източник на информация бяха използвани оригиналните родословия на внесените у нас жребци, каталога за полукръвни жребци, както и базата данни в Асоциация „Български спортен кон” и базата данни на Holsteiner Verband в Германия. Изследване е направено лично, като са използвани рутинните зоотехнически методи на наблюдение и анализ.

#### **РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ**

Конете от Холщайнерска порода се отличават с отличен екстериор и сравнително едър ръст. Те са атлетични, хармонично развити и впечатлителни коне, предназначени за прескачане на препятствия и възможности за използване в обездка и всестранна езда. Конете от тази порода притежават голям потенциал за скок и балансиран темперамент, което ги прави предпочитани при избор на спортни коне.

Жребците и кобилите в популацията в Германия са обединени в 5 основни съвременни линии и изключително много фамилии (Schride 2000). Като резултат от промените настъпили след 60-те години на миналия век и преминаване към развъждане на ездови кон, предназначен за спорт, основоположниците на линии се срещат от 1-ви до 5-ти пояс в педигретата на активните днес жребци. Желанието на селекционерите преди 50 години е било изключително за промяна на типа от тежък военен и селскостопански кон към по-лек ездови спортен кон. Това е било причина за търсене на подходящи жребци от други полукръвни породи, като днес от петте основни линии две произхождат от породата Френски ездови кон, две от Чистокръвни английски жребци и една е с Англо-арабски произход. В разплодната дейност се включват и жребци от други породи, но утвърдените линии са посочените по-горе.

Alme Z е роден през 1966 и е от породата Френски ездови кон. Той е бил със среден ръст, но независимо от това е обявен за феномен на фона на кръвните линии при полукръвните породи коне в цяла Европа.Неговата разплодна кариера започва през 1971 год. и завършва през 1991 год., когато умира. Използван е за разплод в три различни популации коне: във Френския ездови кон, в Белгийския спортен кон и Холщайнерския кон. От разплодната му дейност във популацията на Френския ездови кон са останали три много известни жребеца Galoubet, I Love You и Jalisco B. В популацията на Белгийския спортен кон той е оставил 3 жребеца – Ahorn Z, Aloube Z Athlet Z, регистрирани в Главната Племенна Книга на Хановерската популация коне, откъдето те навлизат в разплодна дейност

в Холщайнерската порода. Друг негов син - Alexis Z, също регистриран в Хановерската популация, има изключително голямо влияние върху полукръвното коневъдство в Германия. Докато тези синове са били широко използвани в Германия, френските селекционери използват неговия син Galoubet, който има много успешна спортна и разплодна кариера. Практиката да няма граници за използване на полукръвни жребци в друга полукръвна порода дава възможност за включване на Quichstar – син на Galoubet, в Олденбургската порода, а Quidam de Revel, внук на Alme Z, роден във Франция в Холщайнерската порода. Това прави Alme Z, един от най-значимите жребци на XX век и е първият, който е получил титлата „Еврожребец”. В България жребци от тази линия се използват за разплод в популацията Български спортен кон през последните години. (Схема 1). Това са жребците Apokalipsis, който е регистриран в Олденбургската популация и Acodetto I. По разклонението на Jalisco B у нас се използват Вестфалските жребци Pikeur и Quitano и Холщайнерските Qvantum, Christofer Hellios Derevel и Quidam Rubin. По разклонението на Galoubet A са три жребца регистрирани в различни племенни книги – Quick Bach, Dubeaux Deloupe и Billi Kink. Друг жребец от тази линия Akhan Z, регистриран в Хановерската популация е по разклонението на Alexic Z.

Alme Z (SF) 1966	Ahorn Z - Acord III (Han.)1979 (Holst.) 1987	Allin One (Han.) - Apocalipsis (Old.) 1998 2003 Acorado I (Holst.) - Acodetto I (Holst.) 1994 2001
	Jalisco B - Quidam de Revel (SF) 1975 (SF) 1982	Quo Vadas I(Holst.) – Pikeur (West.) 1998 2004 Quite Capitol (Holst.) – Quitano (West.) 1999 2004 Quantum (Holst.) – Christofer Hellios 1994 Derevel Quidams Rubin (Holst.) 1999
	Galoubet A (SF) 1972	Quick Star (SF) – Quick Bach Z (Zen.) 1983 2000 Qredo de Paulstra - Dubeaux Deloupe (SF) 1982 (SF) 1991 Baloubet de Rouet – Billi King (Old.) (SF) 1989 2003
	Alexis Z (Han.) 1977	Akhan Z (Han.) 1991

Схема № 1  
Fig. № 1

През 70-те години на миналия век използването на Чистокръвни английски жребци за олекотяване на типа било в своя апогей. Необходимо било вече селекционерите да насочат вниманието си към жребци, които да подобрят техниката на скока, а в това отношение Франция проявявала забележителни успехи. Отново вниманието е насочено към Френската ездова порода, в резултат на което е закупен Cor de la Bryere. Той е роден през 1968 год. и е внесен в Шлезвиг – Холщайн през 1971 год. Използван е за разплод почти 10 години, като първите му мъжки кончета са утвърдени за разплод още през 1974 год. Пословичната му слава, както и на неговите потомци се дължи на първостепенната техника на скока. Особено големи успехи Cor de la Bryere има при съчетанието си с кобили от старите холщайнерски фамилии. За сравнително краткия си развъден период на използване, днес над 80% от холщайнерските коне имат в педигретата си неговото име. Лицензирани са 85 негови синове и одобрени за разплод 86 дъщери. Най-известните му синове са Calletto I и II, Calypso I и II и Corrado I. Последният е печелил два пъти световната купа. В нашата страна от тази линия има използвани за разплод следните жребци: (Схема 2) - чрез Calletto I - жребците Canezzo Z, Caliro и Canto, а чрез Caletto II жребец Carentos.

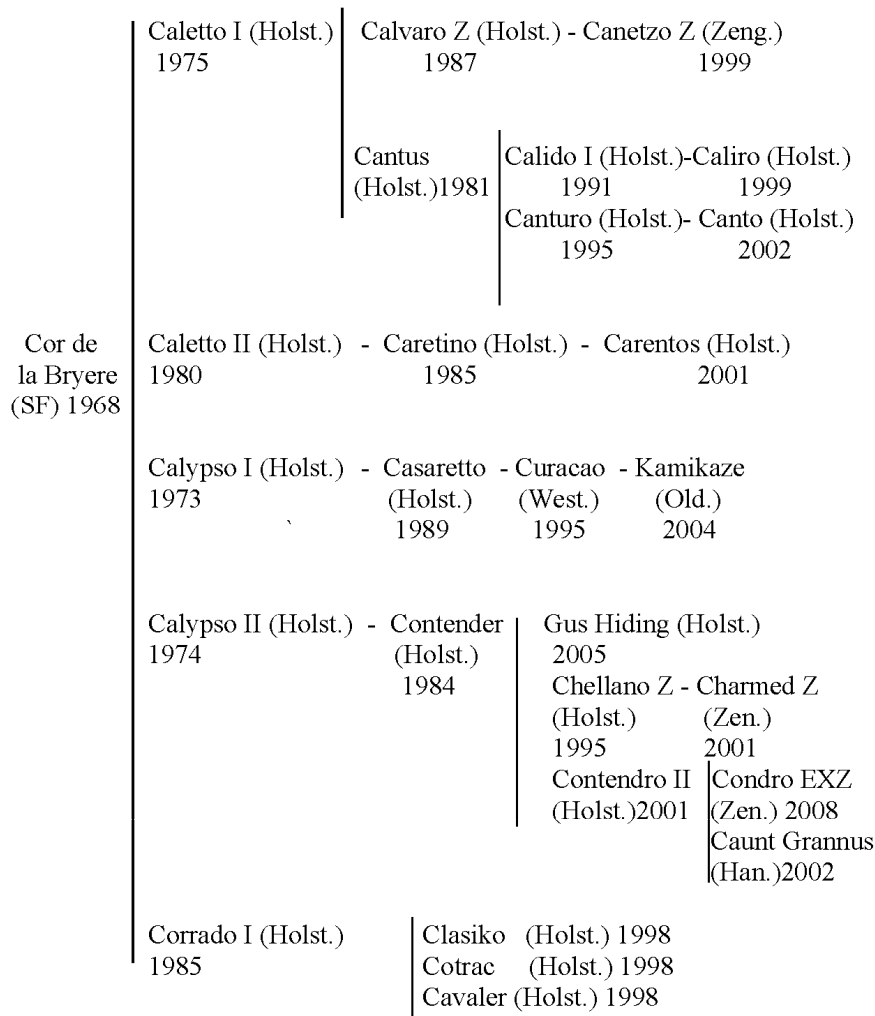


Схема № 2

Fig. № 2

По разклонението на Calipso I и II са жребците Kamikaze, Gus Hiding, Charmed Z, Condro и Saunt Grannus. Чрез Corrado I са жребците Klasiko, Cavaler и Cotrac. В педигрето на Cotrac по майчина страна се открива в IV пояс името на Ladykiller XX, а по отношение на баща си, той е инбридиран в I - IV пояси, което говори за широкото използване за разплод и влияние върху популацията на този жребец. Продукт на инбридинг по отношение на този неповторим жребец е и Canezzo Z при който името на Cor de la Bruyere се среща в IV-V пояси. Голямата популярност, която получава е причина много от неговите синове да бъдат регистрирани в племените книги на други полукръвни породи. Това са жребците Canetzo Z, Curacao, Kamikaze, Charmed Z, Condro EXZ и Saunt Grannus.

Чистокръвният английски жребец Cottage son е използван за разплод в Холщайнерската популация в края на 50-те години на миналия век и то за твърде кратък период. Това е и периода в който започва да се променя селекционната цел към по-лек тип холщайнерски коне, което обуславя и масовото му използване за разплод. Линията придобива още по-голямо значение чрез неговия внук Capitano, а влиянието се засилва в следващите поколения. Capitol I е произвел много жребци от висока класа, едни от които са Carthago, Calato и Cassini I и II. По първите две разклонения (Схема 3) линията е представена в България чрез жребците Camargo, Bator, Cardinal Lamberto и Carol. По разклонението на Cassini I има най-много включени в разплод жребци – Cassiano, C'est Mon Ami, Klinsman, Carlos Cassini и Marchelo Lipi. Жребец Carre е единствения по разклонението на Cassini II. Тази линия е една от широко разпространените в нашата страна.

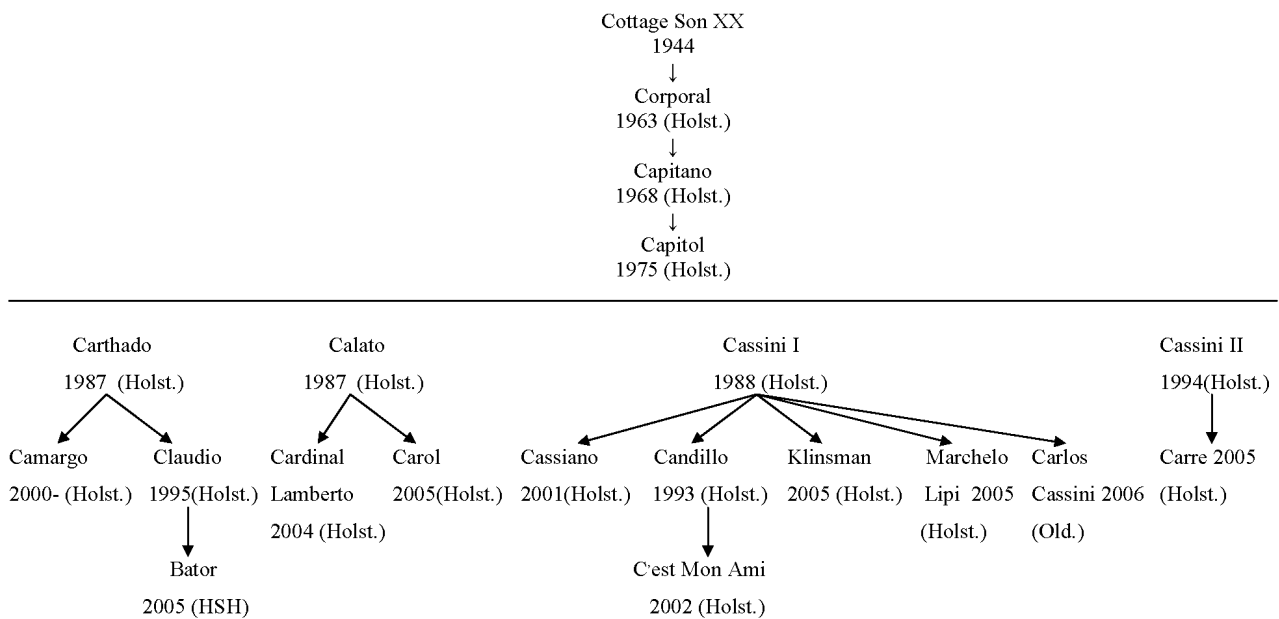


Схема №3  
Fig. № 3

Другият Чистокръвен английски жребец, използван за разплод след 1965 год. в Холщайнерската популация е Ladykiller. Той е роден през 1961 год. и е бил с изключителен екстериор и отлични движения в трите алюра. Притежавал е подходящ темперамент и добър характер. Всички свои качества е предавал твърдо в потомството си, което се характеризира с коректно и мощно тяло, отлични скокови способности с висок капацитет. Поради това от Ladykiller XX се е очаквало не само промяна в типа, но и подобряване на скоковите качества, задача, която той изпълнил успешно. За 14 годишната си разплодна дейност той е оставил 35 лицензирани синове, от които се открояват Lord и Landgraf I. Lord е от Чистокръвна английска порода докато майката на Landgraf I е била полукръвна кобила. Използван

изключително дълго за разплод, Landgraf I умира през 1996 год. , като оставя 56 свои синове и се превръща в легенда. Той е най-важния жребец за XX век при производство на спортни коне. Lord XX също има изключително добри успехи в разплодната си дейност. Той оставя 32 свои синове и твърде много кобили, голяма част от които са премирани. В България са внесени три жребеца от това разклонение – Lamar, Loran и Lancelot. Последния е регистриран в Олденбургската Асоциация.(Схема 4). Lamar е внук на Lord XX и е използван широко за разплод. За 6-годишната си разплодна дейност до този момент той има завидни успехи и е много търсен разплодник. Той има наследствена информация от Alme Z чрез майката на Lordanos и по майчина линия. Този жребец се отличава с компактно и хармонично телосложение и отлични скокови качества. Изключително потентен, той предава тези качества в потомството си, което независимо от произхода на майката е силно изравнено по фенотип.

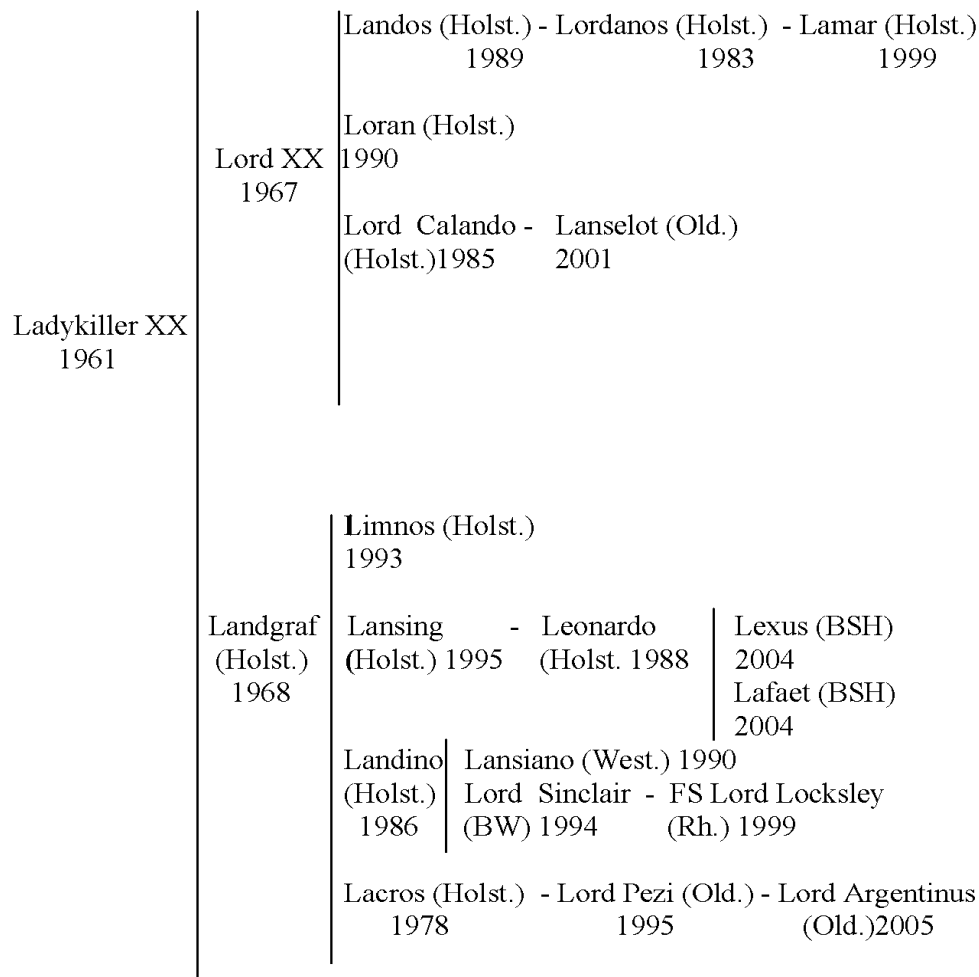


Схема № 4  
Fig. № 4

По разклонението на Langraf са жребците Limnos, Leonardo, Leksus, Lafaet, Lansiano и Lord Lockley. От тях само Leksus и Lafaet са родени в България и са типични представители на Български спортен кон. Баща им Leonardo е един от най-успешите жребци, използвани за разплод у нас. В неговото родословие по бащина линия има съчетания с Ramzes, а по майка е внук на Cor de la Bryere.

Умението и широките познания на немските селекционери проличава още при избора на Англо-Арабския жребец Ramzes. Той е бил среден на ръст, хармоничен, с добра ширина и дълбочина на тялото, коректни и здрави крайници. С тези си качества той е подобрил старите тежки и с мек гръб Холщайнерски коне. Използван за разплод още през 1951 година, той е един от първите жребци, включени в новата развъдна програма за олекотяване на типа. Един от неговите внуци – Ramigo, лицензиран за жребец е приет като идеалния тип на модерния Холщайнерски кон. Показал отлични резултати в спорта и разплодната си дейност, той е спечелил титлата „Жребец на века”. Ramigo и неговите приплоди са повлияли не само Холщайнерските коне, но и други полукръвни породи коне в Германия и други европейски страни. В България тази линия е представена от жребците Ratzeputz и Rascalino които са регистрирани и лицензирани за жребци в Асоциацията за развъждане на Български спортен тип коне.

Таблица 1

**Породно и линейно разпределение на жребците от Холщайнерски линии, използвани за разплод в популацията Български спортен кон**

Линия \ Порода	Holst.	Han.	Old.	Други	Всичко
Alme Z	2	2	2	5	11
Cor de la Bryere	7	1	1	3	12
Cottage Son XX	9	-	1	-	10
Ladykiller XX	4	-	2	5	11
Ramzes	-	2	-	-	2
Всичко	22	5	6	13	46

В таблица 1 е представено разпределение на жребците от основните 5 линии в Холщайнерската популация в Германия. Разпределението им по породи е в зависимост от регистрацията на жребците в племенните книги на различните полукръвни породи коне в Европа. От общо 46 жребца, включени в разплод при създаване на Български спортен кон, най-голям брой 12, са от линията на Cor de la Bryere, следвани от тези на Alme Z, Ladykiller XX и Cottage Son XX. Всички тези жребци в настоящия момент се използват масово при производството на приплоди в популацията на Български спортен кон.

### ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Холщайнерската порода коне има сравнително кратка история на развитие в България. Независимо от това, тя е изключително популярна у нас. Нейното значение е преди всичко при създаване на генеалогична структура на популацията Български спортен кон през втория етап на селекционната работа. От общо 46 жребца, използвани за разплод, най-много са представителите на Cor de la Bryere – 12, Alme Z и Ladykiller XX -11.

### ЛИТЕРАТУРА

1. Бързев Г., 2008. Генеалогична структура на Холщайнерската порода коне в България. Животновъдни науки, XLV, 5, 25-29.
2. Вит, В. Д., 1952. Из истории русского коннозаводства.
3. Вит, В. Д., 1957. Практика и теория чистокровного коннозаводства.

4. **Караиванов, Р., Г. Бързев, Т. Караджов.,** 1988. ХанOVERската порода и ролята и при създаването на спортен тип коне. Животновъдство. кн № 6, 56-57.
5. **Свечин К. Б., И. Ф. Бобынев, Б. М. Гопка,** 1984. Коневодство. Колос, Москва.
6. **Brooks, M.,** 2005. Iubreeding and line breeding in the Arabian horse.
7. **Clee, N.,** 2010. Eclipse.
8. **Cacic, M.,** 2011. Sistematisation of breeding of the authentic horse breed Croatian Coldblood. Part I: according to Line founding mares. Stockbreeding, Vol. 64, № 2-4, 131-142.
9. **Cacic M.,** 2011. Sistematisation of breeding of the authentic horse breed Croatian Coldblood. Part II: according to dam size founding mares. Stock breeding, Vol. 65, № 1, 45-54.
10. **Dovc P., T. Kavar, H. Solkuer, R. Arehmann,** 2006. Development of Lipizan horse breed. Reproductionn Domestic Animals. V. 280-285.
11. **Henry, M.,** 1991. King of the wing. The story of the Godolfin Arabian
12. **James, J.,** 2005. The Byerley Turk. The incredible Story of the Worlds First Thoroughbred.
13. **Luis C., Bastos – Silveira, I. Costa – Ferreira, E. G. Cothran, M. M. Oot,** 2006. A lost Sorraria maternal lineage Found in the Lusitano horse breed. Journal of Animal Breeding and Genetics V. 123, 6. 399-402.
14. **Mellissen J., J. Remijnse, Marika Coverdale, Nina King,** 2003. The Leading Stallians of Belgium, the Netherlands and Luxemburg.
15. **Mellissen J., J. Remijnse,** 2003. The Leading Mares of the Netherlands Supplement 2004/2005; 2006/2007.
16. **Mitchel, F.,** 2004. Racehorse breeding theories.
17. **Poncet p. A., W. Pfister, I. Muntwyler, M. L., Glowatzki-Mullis, C. Gaillard,** 2006. Analysis of pedigree and conformation data to explain genetic variability of the horse breed Franches-Montagnes. Juornal of Animal Breeding and Genetics. V. 123, 2. 144-121.
18. **Schride C.,** 2000. Hippologische Familienbande Stutenstamme deutscher Pferdezuchten. Band I Holsteiner Stamme.
19. **Taveira, R. Z., M. D. S. Mota, H. N. Oliveira,** 2004. Population parameters in Brazilian Thoroughbred. Journal of Animal Breeding and Genetic. V. 121, 6, 384-391.
20. **Zechner, P., J. Solkuer, I. Bodo, T. Druml, R. Baumung, R. Archmann, E. Marti, F. Habe, G. Brem,** 2002. Analycis of diversity and population structure in the Lipizzan horse breed based on pedigree information. Livestock Production Science. V. 77, 137-146.